

REDEGØRELSE

September 2006

Indholdsfortegnelse

	Side
1. Baggrunden for regulativet	3
2. Det planmæssige grundlag	4
2.1 Vandløbenes kvalitet	4
2.2 Vandindvinding	5
2.3 Naturbeskyttelse	5
2.4 Jordbrugsinteresser	6
2.5 Retslige bindinger	7
3. Konsekvenser	11
3.1 Opmåling	11
3.2 Vedligeholdelsesmæssige konsekvenser	11
3.3 Miljømæssige konsekvenser	12

1. Baggrunden for regulativet

Den nuværende vandløbslov fra 1982 indeholder i forhold til den tidligere lovgivning om vandløb væsentligt ændrede bestemmelser om blandt andet vedligeholdelsen, idet der fremover skal tages hensyn til de miljømæssige interesser i vandløbene.

Dette fremgår af lovens § 1, hvor det anføres, at det med loven "skal tilstræbes at sikre, at vandløb kan benyttes til afledning af vand, navnlig overfladevand, spildevand og drænvand". Endvidere fremgår det, at "fastsættelse og gennemførelse af foranstaltninger efter loven skal ske under hensyntagen til de miljømæssige krav til vandløbskvaliteten, som fastsættes i henhold til anden lovgivning".

Dette betyder, at reglerne om vandløbets fremtidige anvendelse skal fastsættes ud fra en konkret afvejning af alle de interesser, der er knyttet til vandløbet: afvanding, miljø, fiskeri, jagt, sejlads osv. - og gerne således, at alle interesser i størst muligt omfang tilgodeses.

Grundlaget for denne afvejning og hermed for regulativet findes bl.a. i Regionplan 2005 udarbejdet af Nordjyllands Amt.

Regionplanen er amtsrådets overordnede plan, som angiver retningslinier for udviklingen i amtet. De forskellige forhold, der har særlig betydning for vandløbene, er uddybet i regionplanens afsnit om vandmiljøet og om arealressourcen. Det gælder retningslinierne for planlægning af

- Vandområdernes kvalitet
- Grundvandet
- Naturbeskyttelse
- Jordbrugsinteresser

Denne planlægning danner sammen med vandløbsloven og Miljøstyrelsens cirkulære af 25.02.1985 baggrund for de forhold, der skal tilgodeses i regulativet.

2. Det planmæssige grundlag

2.1 Vandløbenes kvalitet

Nordjyllands Amtsråd fastlægger målsætninger for miljøkvaliteten i vandløbene. Dette er beskrevet i en såkaldt recipientkvalitetsplan, der med tilhørende oversigtskort indgår i regionplanen for Nordjyllands Amt.

Recipientkvalitetsplanen indeholder målsætninger for anvendelsen af vandløb. Det betyder samtidig, at der er stillet krav til såvel vandkvaliteten som til vandløbenes fysiske kvalitet.

	Målsætning						
	Fiskevand	Kvalitet	Ørreder pr. 100 m ²	Vedligeholdelse	Ny rør-lægning	Vandindvinding	
Høj målsætning	A	Særligt interesseområde	Afhængig af øvrig målsætning	Afhængig af øvrig målsætning	Afhængig af øvrig målsætning	Tillades ikke	
	B1	Gyde- og yngelopvækstvand for laksefisk	I I-II, II	100-300 yngel	Miljøvenlig	Tillades normalt ikke	5-10 %
	B1	Yngelopvæskt vand for laksefisk	I-II II	50-100 yngel	Miljøvenlig	Tillades normalt ikke	5-10%
	B2	Opvækst og opholdsvand for laksefisk	I-II II	10-50 store	Miljøvenlig	Tillades normalt ikke	10-15%
	B3	Karpefiskevand	II II-III		Miljøvenlig	Tillades normalt ikke	25%
	B4	Vandløb med varieret dyre- og planteliv	I-II, II		Miljøvenlig	Tillades normalt ikke	5-10%
	Lav målsætning	C	Vandaflledning	Æstetisk tilfredsstillende			
D		Spildevandsafledning	Æstetisk tilfredsstillende				
F		Okkerbelastet	Æstetisk tilfredsstillende				

Figur 1. Sammenhæng mellem recipientkvalitetsplanens målsætning og vandkvalitetskrav.

Vandløbene i nærværende regulativ er fiskevandsmålsatte, det betyder at der er krav til tætheden af ørredbestanden, og krav til forureningsgraden. Forureningsgraden bliver vurderet ud fra Saprobiesystemet. Forureningsgrad I er den næsten uforurenede tilstand, forureningsgrad II er den svagt forurenede tilstand, og forureningsgrad III svarer til stærk forurening. Ifølge regionplanen skal alle fiskevandsmålsatte vandløb have en forureningsgrad mellem I til II-III.

Stae Bæk og tilløb til Stae Bæk er målsat til at være egnet som opholds- og opvækstvand for laksefisk, **B2**-vandløb. Sidetilløbet Bjerrebækken er målsat til at være egnet til karpefiskevand, **B3**-vandløb. For at opfylde målsætningen som B2-vandløb er der krav til at ørredbestanden pr. 100 m² skal være et sted imellem 10–50 store ørreder. For så vidt angår vandkvaliteten i hovedløbet for Stae Bæk er der krav til en forureningsgrad på II. Endvidere er der krav til miljøvenlig vedligeholdelse af Stae Bæk og sidetilløb.

I perioden 1991 – 1997 har der været gennemført forureningsundersøgelser i de forskellige amtsvandløb og kommunevandløb for at følge udviklingen i forureningstilstanden. Forureningsundersøgelserne er foretaget stationvis i vandløbene. I Stae Bæk på den nedre strækning har kravet til forureningsgraden været opfyldt mindst 1 gang i perioden 1991-1997. På den øvre strækning i Stae Bæk har det bedste resultat i perioden været en halv forureningsgrad ringere end det fastsatte krav.

2.2 Vandindvinding

Indvinding af grundvand eller overfladevand kan påvirke vandføringen i vandløbene og dermed vandløbskvaliteten.

Indvinding af vand til vandforsyningsformål, herunder specielt til markvanding, indebærer formindsket vandføring og vandstand, som kan medføre skader på dyre- og plantelivet. På baggrund heraf er der i amtets kvalitetsplan for vandløb opstillet krav til den størst tilrådelige påvirkning af vandløbenes aktuelle medianminimumsvandføring ved det aktuelle indvindingssted. For Stae Bæk gælder, at den størst tilrådelige påvirkning må maksimalt udgøre 10-15% af vandløbets aktuelle medianminimumsvandføring.

2.3 Naturbeskyttelse

For at kunne bevare det nordjyske landskab og natur i form af et alsidigt dyre- og planteliv er der i regionplanens afsnit om naturbeskyttelse udpeget områder, som kræver særlig beskyttelse. Inden for naturområderne skal andre interesser tilgodeses, men hovedhensynet er naturinteresserne, som især knytter sig til:

- Kildeområder, vandløb, vådområder, enge, overdrev og heder.

- Kulturhistoriske lokaliteter – heraf nogle national og international klasse.
- Sikring af friluftslivets aktivitetsmuligheder.

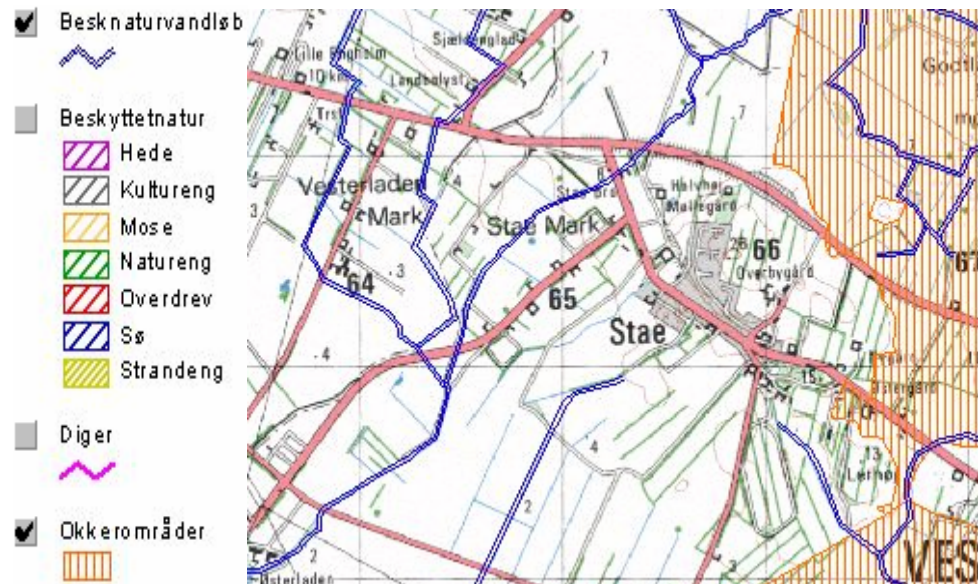
Stæ Bæk gennemløber ikke et naturområde.

2.4 Jordbrugsinteresser

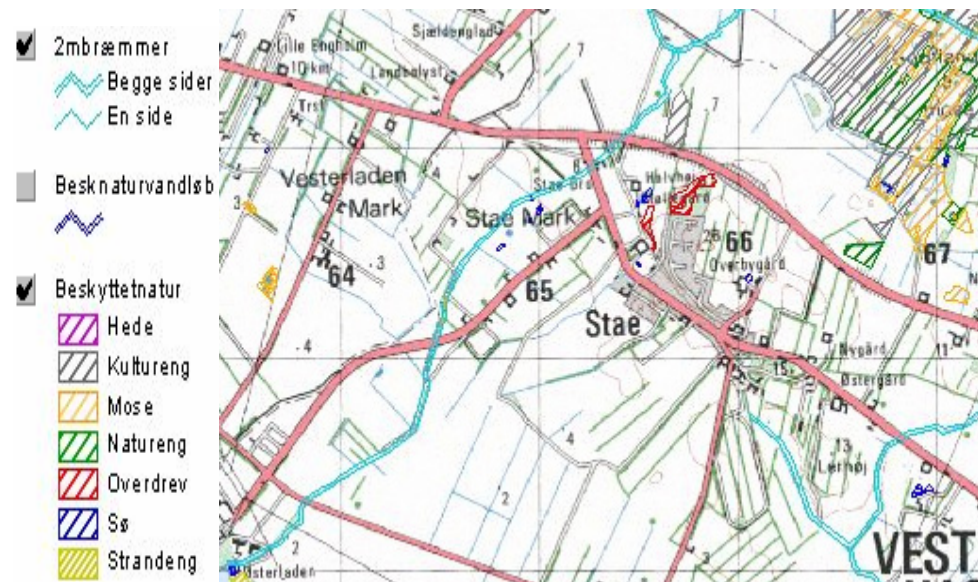
Regionplanen søger gennem sit afsnit om jordbrugsplanlægning af værne om de gode dyrkningsjorde ud fra den betragtning, at det er en begrænset ressource. Indenfor jordbrugsområderne skal andre interesser tilgodeses, men hovedhensynet er jordens dyrkningsmuligheder, landbrugets investeringer i produktionsapparatet og mulighederne for en rationel landbrugsdrift.

Stæ Bæk er beliggende i et jordbrugsområde.

2.5 Retslige bindinger

Figur 2 Udpegning af beskyttet naturvandløb og okkerpotentielle områder for Stæ Bæk og sidetilløb i henhold Nordjyllands Amt regionplan.

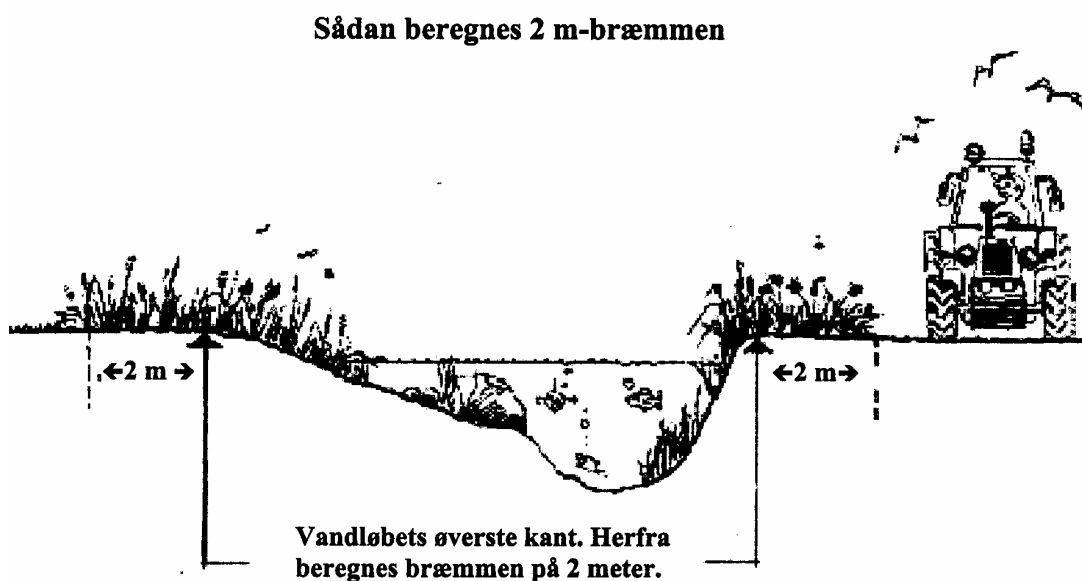
Figur 3 Udpegning af vandløb som er omfattet af 2m bræmmebestemmelserne og udpegning af beskyttet naturområder for Stæ Bæk og sidetilløb.

2m bræmmer

Stae Bæk er omfattet af 2 m bræmmebestemmelserne.

Beskyttelsen er en forbudsbestemmelse i Vandløbsloven mod jordbehandling (dyrkning) gældende for en bræmme på 2 m regnet fra vandløbsbreddens øverste kant, hvor denne flugter med marken, langs naturlige eller i regionplanen højt målsatte vandløb og søer. Forbudet gælder også for jordbehandling, der ikke foretages i forbindelse med dyrkning.

Figur 4 Beregning af 2 m bræmmen.

Det er heller ikke tilladt at opstille nye hegn langs vandløb indenfor 2 m-bræmmen.

Bræmmen på 2 m langs vandløb beregnes fra vandløbets øverste kant. Den øverste kant er overgangen fra det skrånede terræn mod vandløbet til det flade terræn, der normalt kan jordbehandles, se Figur 4.

Bræmmerne er udlagt for at beskytte vandløbsbrinkerne, men de har også betydning for beskyttelsen af vandløb og søer for udvaskning og udskylning fra de nærmeste arealer.

Kommunen administrerer bestemmelsen langs kommunevandløb og langs private vandløb.

For nærmere oplysninger om 2 m-bræmmerne henvises til Vejledning om bræmmer langs vandløb og søer, fra Skov- og Naturstyrelsen, januar 2002.

Beskyttet natur

Naturbeskyttelseslovens § 3 omfatter naturtyperne Heder, Overdrev, Strandenge og strandsumpe, Moser, Ferske enge, Søer og Vandløb.

Beskyttet er søer over 100 m² og andre naturtyper over 2500 m².

Sammenhængende områder, bestående af flere af disse naturtyper er beskyttet hvis det samlede areal er mindst 2500 m². Moser, sumpe og lignende er beskyttet uanset størrelse, hvis de ligger i tilknytning til en beskyttet sø eller et beskyttet vandløb.

Ca. 6000 km offentlig og private vandløb er ved udpeging bekendtgjort i statstidende i 1984 omfattet af beskyttelsen. Disse vandløb er vist på kortet.

Naturbeskyttelsens betydning for lodsejeren.

På beskyttet natur kan lodsejerne forsat lovligt benytte sin jord som hidtil (driftsform før 1992), men intensivering og nye tiltag må ikke finde sted. For eksempel må enge og overdrev, der har været omlagt eller gødsket, forsat omlægges og gødskes i det omfang, det tidligere er sket. Drænrør og drængrøfter kan vedligeholdes som hidtil. Private vandløb og grøfter kan forsat vedligeholdes efter gældende regler.

Følgende indgreb må eksempelvis ikke foretages: omlægning - tilplantning - opfyldning - ændring af dræningsforhold - nydræning og omdræning i større dybde - etablering af andeopdræt og lignende - udsætning af fisk - gravning af vandhuller - opstemning i vandløb - forøget gødskning - forøget sprøjtning.

Amtet kan i særlige tilfælde efter ansøgning give dispensation til, at der foretages ændringer i den beskyttede natur.

Vær opmærksom på, at selvom et beskyttet areal er pålagt fredskovs- eller landbrugspligt må det ikke tilplantes eller opdyrkes uden dispensation.

Stae Bæk og tilløb til Stae Bæk er udpeget som § 3 vandløb.

Okkerpotentielle områder

Okkerpotentielle områder er lavtliggende steder, hvor der kan være specielt høje koncentrationer af jernforbindelser i undergrunden. Jernforbindelserne kan omdannes til okker, der kan udvaskes til vandløb og søer, hvor okkeren er skadelig for dyre- og plantelivet.

Udpegningen er sket i henhold til okkerloven fra 1985. De okkerpotentielle områder er opdelt i 4 klasser - afhængige af hvor svovlsure jordene er.

Bestemmelsen har til formål at forebygge og bekæmpe gener fra okker i vandløb, søer og havet.

Udpegningens betydning for lodsejeren.

Hvis et areal ligger i et okkerpotentielt område betegnet som klasse I, II eller III, betyder det, at der ikke må udgrøftes eller drænes, før der foreligger en tilladelse fra Hals Kommune. Ved udgrøftning og dræning forstås enhver aktivitet, herunder ændring, vedligeholdelse, spuling samt rensning og reparation, hvorved grundvandsstanden sænkes.

Området omkring Afløb fra Stae mose ligger i et okkerpotentielt område.

3. Konsekvenser

3.1 Opmåling

Vandløbene er opmålt af Miljøcenter Nordjylland i januar 2001 med tværprofiler for hver min. 175 m samt med tværprofiler af broindløb, broudløb og andre væsentlige bygværker. Udover tværprofiler er i en række mellempunkter opmålt vandspejl, dybeste punkt og terræn samt synlige tilløb. Kun de åbne strækninger af vandløbssystemerne er opmålt. For de rørlagte strækninger henvises til opmålingen fra det tidligere regulativer.

Alle opmålte koter er angivet i meter over Dansk Normal Nul, hvilket svarer til højde over havet.

3.2 Vedligeholdelsesmæssige konsekvenser

Ved fastlæggelsen af kravene til den fremtidige vedligeholdelse er der foretaget en samlet afvejning af opmålingsresultaterne, de hidtidige bestemmelser, målsætninger ifølge recipientkvalitetsplanen og Hals Kommunes vedligeholdelseserfaringer fra de senere år. Formålet med denne afvejning har været at sikre en uændret vandføringsevne i vandløbene samtidig med at vandløbene får bedre muligheder for at udvikle mere varierede fysisk forhold til gavn for vandløbsmiljøet.

Disse afvejninger er udført i overensstemmelse med Miljøstyrelsens cirkulære af 20. juli 1984, hvoraf det fremgår, at de nye regulativer bør tage udgangspunkt i vandløbets faktiske tilstand.

For begge to vedligeholdelsestyper er der fastlagt bestemmelser om grødeskæring efter miljøvenlige principper. I særbestemmelserne for de enkelte vandløb er angivet breddemål for strømrønden efter grødeskæring. Ved fastlæggelse af strømrøndebredden er der taget udgangspunkt enten i den hidtidige bundbredde eller i de faktiske dimensioner.

På dette grundlag er der fastlagt følgende krav til den fremtidige vedligeholdelse:

Stae Bæk og sidetilløb

Det tidligere regulativ af 1987 var udarbejdet som et QH-regulativ for Stae Bæk, det vil sige at vedligeholdelsen blev styret af krav til vandføringsevnen. Vandføringsevnen var udtrykt ved en relation mellem vandføring og vandstand i 4 faste stationer i Stae Bæk. Sidetilløbene Tilløb til Stae Bæk, Bjerrebækken og Afløb fra Stae mose i det tidligere regulativ blev vedligeholdt på basis af en fastlagt geometrisk skikkelse.

Den fremtidige vedligeholdelse af Stae Bæk skal ske ved at opretholde en bestemt vandføringsevne beskrevet ved et minimums tværsnitsareal. Minimums tværsnitsarealerne er beregnet som arealet under kravkoterne 30 cm, 60 cm og 110 cm over de teoretiske bundkoter. Så længe dette areal blot er til stede, kan vandløbsbunden antage en hvilken som helst skikkelse. Der skal først oprensnes, når vandløbets tværsnitsarealer under de forskellige kravkoter er reduceret med over 10 % i forhold til minimums tværsnitsarealerne.

Sidetilløbene fortsætter med at blive vedligeholdt efter geometrisk skikkelse, idet faldforholdene ikke er gode.

3.3 Miljømæssige konsekvenser

I henhold til Regionplanen gælder det for alle vandløbene i nærværende regulativ at de skal vedligeholdes miljøvenligt. Med miljøvenlig vedligeholdelse er der skabt mulighed for en forbedring af de fysiske forhold i vandløbene og dermed for faunaens livsbetingelser. Vandløbene bliver ikke længere fastlåst i en bestemt skikkelse, men kan ved naturlige processer udvikle en større variation og en mere formstabil morfologi.

Ved oprensning og grødeskæring i en slynget strømmende vil dannelsen af et dobbeltprofil fremmes. Vandføringen vil i store dele af året væsentligst foregå i det nedre profil, hvor de øgede vandhastigheder kan friskylle bunden for fine sedimenter, og hvor der vil være mulighed for dannelse af et regelmæssigt skifte mellem hølle og stryg

Den efterladte grøde udenfor strømmenden er i sig selv gavnlige for faunaens livsmuligheder, og kan desuden opfange en del finkornet sediment og øge den næringsomsætning, der er knyttet til vandløbsplanterne og de mikroorganismer, der lever på planternes blade og stængler.

Regulativets bestemmelser om en dyrkningsfri bræmme på mindst 2 meter og de begrænsede krav til kantslåning vil nedbringe sediment- og næringsstofftilførslen til vandløbet, og planternes skyggegivende effekt vil desuden beskytte mod høje vandtemperaturer i sommermånedene, til gavn for vandløbsfaunaen.

Som helhed vil de nye vedligeholdelsesbestemmelser medvirke til, at vandløbenes fysiske tilstand er i overensstemmelse med dets målsætning.